

DE GEBOORTE VAN JEZUS IN ONZE KERSTVERHALEN

Binnenkort is het weer Kerstmis. In de verhalen over de geboorte van Jezus vinden we meestal de volgende onderwerpen terug: Maria en Jozef die geen plaats kunnen vinden in de herberg; de geboorte in een stal met zijn kribbe, os en ezel; de engelen en herders in het veld; de ster, de drie wijzen uit het oosten; de vlucht naar Egypte en de onnozele kinderen. Deze onderwerpen zijn ontleend aan twee van de vier evangelies, namelijk die van Matteüs en Lucas. Het oudste evangelie, dat van Marcus, heeft geen geboorteverhaal, Johannes ook niet. Zelfs Paulus, de eerste schrijver over Jezus, niet. Marcus begint bij het openbare optreden van Jezus met de doop van Jezus in de Jordaan. Johannes begint zijn verhaal met het Woord dat Mens is geworden en met de getuigenis van Johannes de Doper dat Jezus de Zoon van God is.

Toen Matteüs en Lucas met het schrijven van hun evangelies begonnen hadden zij de tekst van Marcus voor zich liggen en ontdekten tot hun verbazing dat er niets vermeld werd over de geboorte van Jezus en zijn kinderjaren. Die leemte wilden zij opvullen en maakten daarbij gebruik van de verhalen die ongeveer vijftig jaar na de dood van Jezus in de eerste christelijke gemeenten verteld werden.

Men zou verwachten dat er grote overeenkomsten zouden zijn in hun geboorteverhalen. Net zoals er grote overeenkomsten zijn tussen de (synoptische) evangelies van Marcus, Matteüs en Lucas over het openbare optreden van Jezus. Maar dit is niet zo.

Overeenstemming is er over: de namen van Jezus' ouders (Maria en Jozef); de maagdelijke conceptie van Jezus (zwanger geworden door de Heilige Geest); de geboorte van Jezus in Bethlehem en de plaats Nazareth waar Jezus opgroeide.

Onderling zijn er echter grote verschillen. Bij Matteüs vinden we: de aankondiging van de geboorte van Jezus door een engel van de Heer in een droom van Jozef; de drie wijzen (geen koningen) uit het oosten met hun geschenken; de ster die de wijzen op hun weg begeleidt; de vlucht naar Egypte en de opdracht van Herodes om alle kinderen van twee jaar en jonger in Betlehem en omgeving om te brengen.

Bij Lucas vinden we: de aankondiging van de geboorte van Jezus door de engel Gabriël aan Maria; het bezoek van Maria aan haar nicht Elisabet; de volkstelling om zich te laten inschrijven in Betlehem; na de bevalling wikkeld Maria Jezus in doeken en legde hem in een kribbe (voederbak) omdat er geen plaats was in een nachtverblijf in Betlehem; een engel die in een stralend licht de geboorte van Jezus meedeelt aan herders in het veld vergezeld door een groot hemels leger dat God prijst met de woorden: 'Eer aan God in de hoogste hemel en vrede op aarde voor alle mensen die Hij liefheeft'; de opdracht in de tempel met Simeon en Anna en de twaalfjarige Jezus in de tempel. (Vergeleken met de volksverhalen komen in de twee evangelies de stal, schapen, kamelen en de os en de ezel niet voor).

In onze voorstellingen van het Kerstgebeuren zijn de beschrijvingen ineengeschoven: eerst het eerste hoofdstuk van Lucas, dan het eerste hoofdstuk van Matteüs, vervolgens het

eerste gedeelte van het tweede hoofdstuk van Lucas (1-52) en de terugkeer naar Nazareth in beide evangeliën.

De geboorteverhalen in Matteüs en Lucas kunnen beschouwd worden als een voorwoord tot hun evangeliën. Zij weerspiegelen de eerste christelijke overtuigingen over de belangrijkheid van Jezus. In Matteüs krijgt Jozef de opdracht van de engel om Jezus de naam te geven van Emmanuel, wat betekent 'God met ons'. In Lucas zegt de engel Gabriël tegen Maria dat ze haar kind Jezus moet noemen. 'Hij zal een groot man worden en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd'.

Een centraal thema in beide geboorteverhalen is het Licht dat schijnt in de duisternis. Bij Matteüs is het de ster die schijnt aan de nachtelijke hemel en de weg wijst waar de drie wijzen Jezus kunnen vinden. Lucas gebruikt het beeld van de herders in het veld die door de komst van de engel omgeven worden door het stralende licht van de Heer. Iedereen begrijpt de tegenstelling tussen licht en donker. Donker staat voor blindheid, nacht, kou, wanhoop, verlorenheid, chaos, dood en verlangen naar licht. Licht is het tegenovergesteld hiervan. In het licht is men veilig, het geeft warmte en leven. Het is een van de eerste scheppingsdaden van God: 'Er moet licht komen' (Genesis). In Psalm 119 zingen we: 'Uw woord is een lamp voor mijn voeten, een licht op mijn pad'. In de Adventstijd staat het licht voor Gods bevrijdend handelen: 'Het volk dat in duisternis ronddoelt ziet een schitterend licht. Zij die in het donker wonen worden door een helder licht beschenen' (Jesaja, 9:1).

SV

In: Rondom Johannes, jgr. 6, nr. 7, Kerstmis 2020